հոս արգիլուած մեծութեան մը տառապեցնող տենչը չկայ: Ան պէս ստոյգ է որ, ան է միայն երջանիկ եւ մեծ որ ոչ տիրելու եւ հնազանդեցնելու պէտք ունի, բան մ'ըլլալու համար:

Ֆրանց առաջ կու գայ

Ֆրանց. — Աստուած քեզ փրկէ, մեծապատիւ Տէր: Ան քան ողջոյններ բերի որ չեմ գիտեր որմէ սկսիմ: Բամբերգ եւ իր շրջակայ տասը մղոնները Ձեզի կը զրկեն հազար «Տէրը քեզ փրկէ»:

Ուայզլ. — Բարի եկար, Ֆրանց: Ուրիշ ի՞նչ լուր կը բերես:

Ֆրանց. — Արքունեաց մէջ և ամենուրեք այնքան բարի անուն կը վայելէք որ չէ կարելի պատմել:

Ուայզլ. — Ատիկա շատ չի տեւեր:

Ֆրանց. — Մինչեւ մեր կեանքին վերջը: Եւ Ձեր մահէն վերջ պիտի փայլի աւելի չողշողուն՝ գերեզմանական քարի մը վրայի արոյրէ գրերէն: Ինչպէս վիշտ պատճառեց ձեր դժբախտութիւնը:

Ուայզլ. — Եպիսկոպոսն ինչ ըսաւ:

Ֆրանց. — Ան քան մեծ փափաք ունէր Ձեր մասին բան մը գիտնալու, որ հարցում հարցումի վրայ ընելով կ'արգիլէր պատասխանելու: Բայց արդէն գիտէր, որովհետեւ Ֆերպըը, որ Հազվախէն փախաւ, իրեն լուր տուաւ: Բայց նա կ'ուզէր ամէն բան գիտնալ: Անձկագին կը հարցնէր թէ արդեօք վնասուած էք: Ես պատասխանեցի. Ողջ անարատ է գլխուն մազերէն մինչեւ ոտքի ճկոյթին եղունգը:

Ուայզլ. — Առաջարկներու մասին ինչ ըսաւ:

Ֆրանց. — Ամէն բան կ'ուզէր չուտով դուրս տալ, տղան և դրամ. բաւ էր որ Ձեզ կարենար ազատել: Բայց երբ լսեց որ դուք առանց ատոր ալ ազատ պիտի արձակուիք եւ թէ միայն Ձեր խօսքը փոխարժէքը պիտի ըլլար տղուն, բացարձակապէս կ'ուզէր որ դեւ յետադգուէր Բերլիչինգընի խնդիրը: Հարիւր բան ըսաւ Ձեզի համար ... զանոնք մոռցայ: Երկայն քարոզ մըն էր սա բնաբանին վրայ. «Ույայզլինգընը ինձ համար կարեւոր է»:

Ուայզլ. — Պէտք է սերտէ զայդ:

Ֆրանց. — Ինչ ըսել կ'ուզէք: Ան ըսաւ. Ա-ճապարել տուր. ամէնքն իրեն կը սպասեն:

Ուայզլ. — Ուզածնուն չափ կրնան սպասել: Ես արքունիք չեմ երթար:

Ֆրանց. — Արքունիք չէք երթար, տէր: Ինչո՞ւ համար: Եթէ իմ գիտցածս գիտնայիք: Եթէ միայն երազել կարենայիք իմ տեսածներս:

Ուայզլ. — Ինչ ունիս:

Ֆրանց. — Ցիշատակը միայն խելքս կը թըռցնէ: Բամբերգը այլեւս Բամբերգ չէ. կանացի կերպարանքի տակ հրեշտակ մը զայն երկնքի նախագահութեան վերածած է:

Ուայզլ. — Եւ ուրիշ ոչինչ ...:

Ֆրանց. — Ես քահանայ կ'ըլլամ թէ որ զանի տեսնէք եւ խելքերնիդ չկորսնցնէք:

Ուայզլ. — Ո՞վ է ուրեմն:

Ֆրանց. — Ադելհայտ Ուալտորֆեան:

Ուայզլ. — Անիկա՞: Շատ լսած եմ անոր գեղեցկութեան մասին:

Ֆրանց. — Լսածն ...: Ան պէս է որպէս թէ ըսէիք. Ես երաժշտութիւնը տեսայ: Անհնար է որ լեզուն կարենայ իր կատարելութիւններէն գիծ մը արտայայտել, քանի որ աչքն ալ անոր ներկայութեանը տեսնելու չի զօրեր:

Ուայզլ. — Դուն յիմար ես:

Ֆրանց. — Կրնայ ըլլալ: Վերջին անգամ երբ զանի տեսայ, գինովի մը զգայարանքներէն տարբեր չէին իմիններս: Լաւ եւս, կրնամ ըսել որ, այն վայրկենին զայն զգացի ինչ որ անշուշտ զգալու են սուրբերը երկնային տեսիլներու ատեն: Ունենալ ամենազօրեղ, բարձր, կատարեալ զգայարանքներ եւ չկարենալ գործածել եւ ոչ մէկը:

Ուայզլ. — Աս զարմանալի է:

Ֆրանց. — Երբ հրաժեշտիս ողջոյնը տուի եպիսկոպոսին, նէ նստած էր անոր հետ: Ճատրակ կը խաղային: Եպիսկոպոսը չատ ագնիւ գտնուեցաւ, տուաւ որ ձեռքը պագնեմ, եւ ինծի այնքան բան ըսաւ որ բան մը չհասկցայ: Որովհետեւ ես կը դիտէի իրեն քովինքը, որ աչքերը սեւեռած էր ճատրակին, մեծ յարձակումի մը խորհելու դիրքին մէջ եղողի պէս: Իր բերնին եւ այտերուն վրայ նուրբ գիծեր մ'ունէր նման անոր որ դարան լարելու վրայ է: Ի՞նչպէս պիտի փափաքէի փղոսկրէ ձին ըլլալ: Ագնուական կանուխին եւ քաղցրութիւն կը տիրէր իր ճակտին վրայ: Եւ երեսին ու կուրծքին չլացուցիչ փայլը դուրս կը ցայտէր թուխ մազերուն մէջէն:

Ուայզլ. — Ձքեզ կատարեալ բանաստեղծ դարձուցեր է:

Ֆրանց. — Իրաւ որ այս պահուս կը զգամ այն ինչ որ կը կազմէ բանաստեղծը. գեղուն սիրտ, լի միեւնոյն զգացումով: Երբ եպիսկոպոսը լմնցուց եւ ես յարգանք ըրի, նէ ինծի նայեցաւ եւ ըսաւ. Ինձմէ ալ ողջոյն մը թէքնի զինքը չեմ ճանչնար: Ըսէ որ չուտ գայ, հապա կըցա՞ր: Նոր բարեկամներ իրեն կը սպասեն, թող զանոնք չարհամարհէ, թէեւ այնքան հին բարեկամութիւններով ալ հարուստ ըլլայ:

Ես կ'ուզէի բան մը պատասխանել, բայց սրտէս դէպ ի կոկորդս անցքը փակուած էր: Ամբողջ հարստութիւնս կու տայի իր ճկոյթին ծայրն իսկ համբուրելու համար: Երբ այնպէս կեցած էի, եպիսկոպոսին ձեռքէն (ճատրակի) զինուոր մը վար ինկաւ, ես փութացի զայն վերցնել, եւ վեր ելլելու պահուս անոր հանդերձի գոնցքին զարկայ. ամբողջ զգայարանքներէս դող մ'անցաւ, եւ չեմ գիտեր թէ ինչպէս դռնէն դուրս ելայ:

Ուայզլ. — Իր այրը արքունեաց մէջ է:

Ֆրանց. — Զորս ամիսէ ի վեր այրի է: Քիչ մը մտացրում ունենալու համար Բամբերգ կը կենայ: Ջինքը պիտի տեսնէք: Երբ մէկը դիտէ, կարծես անի այլեւս գարնան արեգակին դիմաց է:

Ուայզլ. — Իմ վրաս այնքան ազդեցութիւն չ'ըներ:

Ֆրանց. — Կը զգամ որ կրնայ ըսուիլ թէ ամուսնացաք, եղաւ:

Ուայզլ. — Երանի թէ ըլլայի: Իմ անոյշ Մարիամս իմ կեանքիս երջանկութիւնը պիտի ըլլայ: Իր քաղցր հոգին կը ցոլայ իր կապոյտ աչերուն մէջ: Եւ նէ, սպիտակ ինչպէս երկնային զուարթուն մը, կազմուած անմեղութեամբ եւ սիրով, իմ սիրոս դէպ ի խաղաղութիւն եւ երջանկութիւն կ'առաջնորդէ: Բեռներս կապէ, եւ չո՛ւտ իմ դղեակս: Այլեւս Բամբերգը տեսնել չեմ ուզեր, եթէ նոյն իսկ Ս. Վիթոս անձամբ փափագի. (Կը մեկնի):

Ֆրանց. — Տէրը հեռու ընէ: Բարին յուսանք: Մարիամ սիրելի եւ չքնաղ է, եւ կը կասկածիմ թէ նէ սիրահարուի բանաստեղծական մը եւ հիւանդի մը: Անոր աչքերուն մէջ մխիթարութիւն կայ եւ ընկերական մելամաղձութիւն, բայց քու չուրջդ, ով Ադելհայտ, կեանք կայ, կրակ եւ ոգեւորութիւն: Ես պիտի ... ես յիմար մըն եմ ... իր մէկ նայուածքն էր որ զիս այդպէս ըրաւ: Տէրս հոն պիտի երթայ: Ես ալ պէտք եմ երթալ, եւ այն տեղն պիտի նայիմ որ բժըշկուիմ կամ խենդութեամբ վերջացնեմ:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԱՐ

ԲԱՄԲԵՐԳ. — ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ

Եպիսկոպոս, Ադելհայտ Ճատրակ կը խաղան: Լիբեհարատա քնար է ձեռին: Կիներ, պալատականներ անոր շուրջը կրակարանին մօտ:

Լիբեհորատուտա (կը նուագէ եւ կ'երգէ)

Տէգով, աղեղով
Կուպիդոն թռած
Վառ ջահը ձեռքին
Կ'ուզէ մարտ սաստիկ
Ցաղթանակ արի:
Ձեռքն ի յարձակումի
Օ'ն ի վեր, ի վեր:
Շաչեցին զէնքեր,
Շէացին թեւեր
Վառեցան բիբերն:
Ալ աւաղ զի ան
Մերկ զըտաւ կուրծքերն,
Ամէնքը սիրով
Ջինքը գիրկ առին:
Եւ կրակին մէջ ան,
Նետերը պարպեց,
Ջանի պատեցին
Գգուանքն եւ օրօր:
Հէյ, էյ, օրօր, օրօր օրօր:

Ադելհայտ. — Դուք ուշադիր չէք Ձեր խաղին: Թագաւորը գերի:

Եպիսկոպոս. — Դեռ դարման կայ:

Ադել. — Երկար չի տեւեր այլեւս: Թագաւորը գերի:

Լիբեհորատուտա. — Ես եթէ մեծ մէկն ըլլայի այս խաղը պիտի չխաղայի, եւ պիտի արգիլէի ալ զայն արքունեաց եւ բոլոր երկրին մէջ:

Ադել. — Իրաւ է, այս խաղը ուղեղի փորձաքար է:

Լիբեհ. — Ո՛չ ատոր համար: Ես կը նախընտրէի լսել մահագանգը, եւ չարագուշակ թըռտրէի լսել մահագանգը, եւ չարագուշակ թըռչուններու ճիչը, աւելի՝ հաջիւնը ակռաները կրճտող այն չան որ խեղճ կը կոչուի, աւելի կ'ուզէի լսել զանոնք ամէնէն խոր քունիս մէջ, քան (ճատրակի) դրօշակիրներու, ձիերու եւ ուրիշ անասուններու յաւիտենական «թագաւորը գերի՛»:

Եպս. — Այդ բանը որո՛ մտքէն կ'անցնի:

Լիբեհ. — Մէկուն, օրինակի համար, որ

digitised by A.R.A.R.@

տակար ըլլար եւ հզօր գիտակցութիւն մ'ունենար. բաներ որ միանգամայն միասին կրնան ըլլալ: Ջանի թագաւորական խաղ կ'անուանեն, եւ կ'ըսեն թէ հնարուած է թագաւորի մը համար, որ հարստութեան ծովով մը վարձատրեր է հնարողը: Եթէ ստոյգ է ասիկա, կարծես թէ ես զինք կը տեսնեմ: Խելքով կամ տարիքով փոքր էր, իր մօր կամ ամուսնին խնամակալութեան տակ, մօրուքին մէջ կաթի մազեր ունէր եւ քունքերուն վրայ՝ խծուծէ, ազնիւ էր ուռենիի մը ճիւղին պէս, եւ սիրով տարմա կը խաղար տիկիններու հետ, ոչ թէ մոլութեամբ, Աստուած չընէ, այլ պարզ ժամանցի համար: Իր խնամակալը, հմուտ ըլլալուն համար գործունեայ, որ չէր խնարհեր չուտով, իբրեւ աշխարհի մարդ, հնարեց իւ սկուա արքայորդւոյն (in usum Delphini) խաղը, այնքան նոյնատարր նորին վեհափառութեան հետ:

Ատրլ. — Թագաւորը գերի, եւ այսպէս կը լմննայ: Լիբեռարատա, դուք պէտք էիք լրացնել մեր պատմագրութիւնները:

Լիբեռա. — Մեր ծննդագրութեան ծառերու պարապները, — ահա ասիկա աւելի օգտակար պիտի ըլլար: Այն օրէն ի վեր որ մեր նախահայրերուն վաստակները իրենց նկարներուն հետ նոյն բաներուն կը գործածուին, այսինքն մեր սենեակներուն եւ նկարագրին պարապ կողմերը զարդարելու, հոս կարելի պիտի ըլլար բան մը վաստկիլ:

Եպս. — կ'ըսեք, թէ գալ չ'ուզեր:

Ատրլ. — կը խնդրեմ, հանեցէք ատիկա ձեր մտքէն:

Եպս. — Ի՞նչ կրնայ ըլլալ:

Լիբեռա. — Ի՞նչ: Գաճաճները կարելի է արտասանել վարդարանի պէս: Տեսակ մը զղջումի եկած է, որմէ պիտի ուզէի զինքը դիւրաւ բժշկել:

Եպս. — Ըրէք ատիկա. ձի նստեցէք ու գացեք:

Լիբեռա. — Պաչտօ՛նս:

Եպս. — Առանց սահմանափակումի: Ոչինչ խնայէ, բայց է որ զինքը եւս բերես:

Լիբեռա. — Կրնամ ձեզ ալ խնդրին մէջը խառնել, յարգելի տիկին:

Ատրլ. — Խոհեմութեամբ:

Լիբեռա. — Ասիկա անորոշ յանձնարարութիւն մըն է:

Ատրլ. — Ձիս այնքան քիչ կը ճանչնաք կամ այնքան փոքր էք, չգիտնալու համար, թէ ինչ պիտի ձեւով պէտք է իմ մասիս Ուայզլինգըմի հետ խօսիք:

Լիբեռա. — Լորամարգիի մը եղանակով կը խորհիմ:

Ատրլ. — Երբեք խելք պիտի չսորվիք:

Լիբեռա. — Խելքը կարելի՞ է սորվիլ, յարգելի տիկին:

Եպս. — Գացէք, գացէք: Ամենալաւ ձին ուէք ախոռէս, ընտրեցէք ձեր զինուորները եւ զինքը ինծի բերէք:

Լիբեռա. — Եթէ իմ հմայքս չգօրէ զինք հոս բերել, ըսէք թէ պառաւ մը, որ կոծիններ եւ մորթաբիծեր կը մաքրէ՝ ինծմէ աւելի լաւ կը հասկնայ համակրութենէն:

Եպս. — Ի՞նչ օգուտ ունի ասիկա: Պերլիչին գըն ամբողջովին գրաւած է զինքը: Եթէ հոս գայ, պիտի ուզէ դարձեալ մեկնիլ:

Լիբեռա. — Ուզել. ատիկա հարցում չէ. բայց նայինք թէ պիտի կարենա՞յ: Իշխանի մը ձեռքի սեղմումը եւ գեղեցիկ կնոջ մը ժպտիլը: Ոչ մէկ Ուայզլինգ կարող է տեղիք չտալ: կ'աճապարիմ եւ ձեր չնորհը կը խնդրեմ:

Եպս. — Բարի՛ ճանապարհ:

Ատրլ. — Երթաք բարով: (Լիբեռարատա կ'երթայ):

Եպս. — Մէյ մը որ հոս ըլլայ, ձեր վրայ կը վստահիմ:

Ատրլ. — Որպէս ոստոպատա ձո՛ղ գործածել կ'ուզէք զիս:

Եպս. — Ո՛չ ...:

Ատրլ. — Որպէս երգահ:

Եպս. — Ո՛չ, ատիկա կը խաղայ Լիբեռարատա: կը խնդրեմ, մի՛ մերժէք ընել ինծի այդ գոր ոչ ոք կրնայ ինձ չնորհել:

Ատրլ. — կը տեսնենք:

(Շարունակելի)

digitised by A.R.A.R.@

«ԲԱԶՄԱՎԷՊ»Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՔՈՒԱԾ ԹԵՐԹԵՐ

1930 – 31 – 32

ԱԶԱՏ ԽՕՍՔ, օրաթերթ, Ա. տարի (1932), Boul. Dondoukoff 45, Sofia (Bulgarie).

ԱԶԴԱԿ, երկօրեայ, Ե. տարի, B. P. 587, Beyrouth (Liban).

ԱԶԴԱՐԱՐ, օրաթերթ, Ե. տարի, Կ. Պ. (դադրած).

ԱԼԻՍ, օրեան Ամբ. վերաչ. Միութեան. Ժ.Ա. տարի, P. O. Box 198, Madison Sq. Sta. New-York (U. S. A.).

ԱԼԻՔ, հաբաթաթերթ, Բ. տարի, Avenue Lalézar, Téhéran (Perse).

ԱՆԱՀԻՏ, երկամսեայ, հանդէս մանուածան և արուեստի, (Նոր շրջան) Գ. տարի, 9 Rue Say, Paris (France).

ԱՊԱԳԱՅ, հաօրեայ, Ժ.Բ. տարի, 28 Rue Serpente, Paris (France).

ԱՒՕՂՋ ԿԵԱՆՔ, ամսագիր բժշկական և առողջապահական, Ը. տարի, 31, Rue de Rochefoucauld, Paris (9e).

ԱՍՊԱՐԷՋ, հաբաթաթերթ, Իբ. տարի, P. O. Box 855, Fresno, Calif. (U. S. A.).

ԱՐԱՔՍ, (Սոֆիայի) (դադրած), տե՛ս «ԱԶԱՏ ԽՕՍՔ»՝ անոր հարուստակութիւն:

ԱՐԱՔՍ, հաբաթաթերթ, Ի. տարի, 5. Rue Mahmoud Pacha el Falaki, Alexandrie (Egypte).

ԱՐԵՒ, օրաթերթ, Ժ.Ի. տարի, B. P. 1060, Le Caire (Egypte).

ԱՐԵՒԵԼՔ, օրաթերթ, Բ. տարի, Rue Pasteur 73, Salonique (Grèce).

ԱՐԵՒԵԼՔ, օրաթերթ, Ա. տարի, Galata B. P. 1203, Istanbul (Turquie).

ԱՐԵՒԵԼՔ, (վերնին) հաբաթաթական յաւելուած պրականութեան և արուեստներու, Ա. տարի.

ԱՐԳԱՆԹԻՆ, Գ. տարի, Canning, 1885 Buenos Aires (Argentina). (հար. տես Ալժանիա):

ԱՐԹԻՒ, Ա. տարի, 1930-31 (դադրած) Փլովտիվ.

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ, կրօն – բարոյական և առողջապահական տանուածներ, Գ. տարի, 8, Rue de Prague, Paris (12e) (Erance).

ԱՐՄԵՆԻԱ, հաբաթաթերթ, Գ. տարի, P. O. Box 917, Los Angeles, Calif. (U. S. A.).

ԱՐՄԵՆԻԱ (նախապէս «Ալժանիա»), հաբաթաթերթ, Ա. տարի, Buenos Aires (Argentine).

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՖՐՈՆՏՈՒՄ, պրական յաւելուած «Խորհրդ. Հայաստան»ի.

ԱՐՓԻ, Հայ ընտանեքին պարբ. կիսամսեայ, Ա. տարի, 78, Glenville Ave., Allston, Mass. (U. S. A.).

ԱՒԵՏԻՔ, պաշտօնաթերթ Հայ կաթ. Պարք. Տ. Կ. Ա. տարի, Patriarcat Arm. Cath. Beyrouth (Liban).

ԲԱՆԲԵՐ, հոգեւոր տանաթերթ, Ը. տարի, 7 Rue Papère, Marseille.

ԲԱՆԻՈՐ, հաբաթաթերթ, Բ. տարի, 132, East 26th Street New York, N. Y. (U. S. A.).

ԲՈՒՌՈՒ, հաբաթական զաւեշտաթերթ, ԺԳ. տարի, Haig Karakache, Téhéran (Perse).

ԲՈՒԺԱՆԻՔ, (դադրած, տե՛ս «ԱՌՕՂՋ ԿԵԱՆՔ»).

ԳԵՐՄԱՆԻԿ, համամայ, Միաբանի հայրենակցական միութեան, 300, Fourth Avenue, Room 801 New York (U. S. A.).

ԳԻՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ, պարբերագիրք ամերիկահայ միութեան, Ա. տարի (1930), Նիւ Եօրք, կանոնակ. տպ.

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԳԻՏԵԼԻՔ, գիտական ամաթաթերթ, Նոր շրջան Ա. տարի (1930), ի Frumuose (Romanie). (դադրած).

ԳՈՅԱՄԱՐՏ, հաօրեայ, Բ. տարի, 29, La Canebière, Marseille (France).

ԳՐԱԿԱՆ ԱՐՇԱՒ (զր–զեղ. յաւելուած «ՊՐՈԼԵՏԱՐ»ի) Գ. տարի, Tiflis.

ԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐՈՒՄ, Օրգան Հայ Պետ. դրոշներու Ջ. տարի, Երեւան,

ԳՐՈՍ, (նախապէս **ՄՈՒՐՃ–ՄԱՆԳԱՂ**) Dmitrievtkaïa, 13 Rostov (U. R. S. S.).

ԳԻՏԱԿ, հաբաթաթերթ, (ազգ–քաղ–գր–հրպիծաքան), Գ. տարի, Galata, Kurekçiler sokak N. 8 Istanbul (Turquie).

ԳԻՏԱՐԱՆ, ամսաթերթ կրօն. Ը՛Գ. տարի, 117 Adams Street, Brooklyn N. Y. (U. S. A.).

ԳՐՕՇԱԿ, Հ. Յ. Գ. օրգան, ամսաթերթ, Լ.Բ. տարի, 71 Ave. Kléber, Paris (16e) (France).

(Շարունակելի)

Շնորհակալութեամբ առացած ենք Պ. Յակոբ Ծանեանի կողմէն իր հրատարակած՝

ՏՕՆԱԿԱՐԳ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ

յորում բովանդակին շարականք հնգից տաղաւարաց և այլ տօնական աւուրց. Ճոխացեալ Հայկական և եւրոպական տօնական աւուրց. հատ. Ա. էջ 87 (մեծադիր) տպ. «Կիւրէմպէրկ» Կ. Ն. Մազաճեան, Կ. Պոլիս, 1931. Գին 200 զրուշ:

Իր տեսակին մէջ բոլորովին նոր գործ մըն է սա, որուն կ'աշխատակցին Աբրիատակէս քհնյ. Չիլարլեան, Լեւոն Խանճեան, Գրիգոր Զուլհաեան, Երմոզ Գուրյումճեան, Սարգիս Աստիւանեան:

Կը մաղթենք որ ընդհոյլ լոյս տեսնէ շարունակութիւնը այս գործին՝ որ իսկապէս հայ եկեղեցական եւ բաժշտութեան կոթող մ'ըլլալու տահմանուած է և գոյն պայծառացնելու:

Խմբ. «Բազմավէպ»ի